

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра статистики

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

(А.З. Підгорний)

2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

На здобуття освітнього ступеня бакалавра

За спеціальності 3.030506 «Прикладна статистика»

За темою

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ

Виконавець

студентка IV курсу обліково-

економічного університету

Манєва К.П.

науковий керівник

к.е.н., доцент Погорелова Т.В.

Одеса 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СТАТИСТИЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ	6
1.1. Поняття місцевого бюджету. Види місцевих бюджетів, та їх структура	6
1.2 Статистична система аналітичних показників місцевих бюджетів України	11
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ОЦІНКИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	27
2.1 Методика обчислення узагальнюючих показників місцевих бюджетів	27
2.2 Методи аналізу інтенсивності динаміки місцевих бюджетних доходів та видатків	33
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ЗА 2006-2017 РР	42
3.1 Статистичний аналіз інтенсивності та тенденції розвитку доходів місцевих бюджетів України за 2006-2017 рр	42
3.2. Статистичний аналіз інтенсивності та тенденції розвитку видатків місцевих бюджетів України за 2006-2017 рр	52
Статистичне оцінювання дефіциту місцевих бюджетів України за 2006- 2017 рр	62
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	69
ДОДАТКИ	72

ВСТУП

Бюджет та бюджетна система відносяться до тієї сфери суспільного життя, що безпосередньо стосується інтересів всіх і кожного. В бюджеті будь-якої країни відбиваються важливі економічні, соціальні, політичні проблеми життя суспільства і людини.

Бюджет - складна економічна категорія. Як категорія, місцевий бюджет це план формування фінансових ресурсів визначеної території, необхідних для забезпечення функцій і повноважень місцевого самоврядування та їхнє використання з метою задоволення різних економічних і соціальних потреб.

Місцеві бюджети формуються строго ієрархічно від вищої до нижчої ланки бюджетної системи, не відіграючи активної самостійної ролі. В умовах демократії бюджет формується під дією механізму суспільного вибору та визначається чинниками не лише економічного, а й суспільно-політичного характеру. Прийняття бюджетних рішень спрямоване на задоволення індивідуальних потреб, а не колективних інтересів. Це і визначає вагому роль місцевих бюджетів в умовах демократії. Тракткування суті місцевих бюджетів сучасною вітчизняною наукою не враховує нових політико-інституційних та економічних реалій, що є однією з причин недостатньої ефективності розв'язання проблем функціонування бюджетної системи України.

Структурно місцеві бюджети складаються з прибуткової та видаткової частини. Прибуткова частина кожного місцевого бюджету відображає результати роботи підприємств, організацій та інших суб'єктів господарювання, що діють на визначеній території, масштаби їхньої діяльності й обсяги прибутків, частина з яких мобілізується в прибутки місцевих бюджетів за допомогою податків, зборів та інших обов'язкових платежів. На формування місцевих бюджетів впливає рівень прибутків населення, що також є платником податків. Вагомість цього

джерела прибутків зростає в умовах розвитку підприємницької діяльності громадян.

Видаткова частина місцевих бюджетів відображає стан житлово-комунального господарства, визначає напрямки витрат мобілізованих у бюджет коштів.

Тож, з усього вищевикладеного, можна зробити висновок, що місцеві бюджети тісно пов'язані з добробутом населення та покращенням економічного стану відповідних їм регіонів. І це в черговий раз підкреслює всю актуальність проблем місцевих бюджетів та процесу його нормування, та необхідність його статистичного вивчення.

Проблеми статистичного оцінювання місцевих бюджетів завжди були актуальними, такими вони залишаються і зараз. Актуальність даної теми обумовлена незабезпеченістю місцевих бюджетів України фінансовими ресурсами, їх нездатністю надати мінімальний рівень місцевих послуг.

Наукове осмислення проблеми необхідне для таких практичних завдань як створення достатньої фінансової бази для виконання місцевими органами своїх завдань. Підходи до вирішення проблем формування доходної та видаткової частин місцевих бюджетів наведено у працях таких вітчизняних науковців як: О.Д. Василик, Т.О. Луніна, В.М. Опарін, К.В. Павлюк, Ю.В. Пасічник, С.І. Юрій, В.І. Стоян, Г.Б. Поляк, О.В. Врублевська, Н.М. Сивульська, О.М. Годін, І.В. Подпоріна, І. Конопльова, М.Л. Седова, Б.Ф. Іцкович, В.П. Яцюта та інші. Чимало вітчизняних науковців, серед яких: Пасічник Ю. В., Кириленко О. П., Фішер С. І. та інші, торкалися в своїх дослідженнях та публікаціях теми організації контролю за виконанням місцевого бюджету. Слід зазначити, що наукові праці відомих економістів орієнтовані на виявлення загальних тенденцій функціонування місцевих бюджетів, їх формування та доцільності використання коштів.

Метою дипломної роботи є статистичне оцінювання місцевих бюджетів України, аналіз інтенсивності динаміки складових частин місцевих бюджетів, характеристика основної тенденції розвитку місцевих бюджетів, а також

прогнозування доходів та видатків місцевих бюджетів. Поставлена мета обумовила необхідність вирішення ряду взаємопов'язаних задач:

- дослідити структуру та динаміку місцевих бюджетів України;
- охарактеризувати систему показників місцевих бюджетів та на її основі оцінити його сучасний стан;
- виявити та оцінити основну тенденцію розвитку місцевих бюджетів;
- розрахувати точковий прогноз доходів та видатків місцевих бюджетів на найближчу перспективу.

Предметом дослідження у випускній роботі є статистична оцінка місцевих бюджетів України.

Об'єктом дослідження є місцеві бюджети, доходна та видаткова частини місцевих бюджетів.

В якості інформаційної бази дипломної роботи виступили нормативно-правові акти з питань формування місцевих бюджетів України, наукові літературні джерела з теми дослідження.

В дослідженні були розраховані статистичні показники, які характеризують місцеві бюджети: об'єм доходів та видатків місцевих бюджетів, їх структура, обсяги профіциту місцевих бюджетів, показники динаміки, та здійснено аналітичне вирівнювання рівня доходів та видатків місцевих бюджетів. Усі розрахунки були здійснені за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel.

Дипломна робота складається із вступу, основної частини та висновків. У вступі обґрунтовується актуальність обраної теми дослідження, визначається мета, завдання, предмет, об'єкт, інформативною базою є наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, нормативно-законодавчі акти, дані офіційних статистичних збірників, електронні ресурси офіційних сайтів Державної служби статистики та державних установ. Основна частина присвячена дослідженню визначеної проблеми. У висновках сформульовано основні результати дипломної роботи.

ВИСНОВКИ

Місцеві бюджети є важливою, та визначальною ланкою місцевих фінансів. Місцеві бюджети - це фонди фінансових ресурсів, призначені для реалізації завдань і функцій, що покладаються на органи самоврядування. Як складова бюджетної системи держави і основа фінансової бази діяльності органів самоврядування місцеві бюджети забезпечують необхідними грошовими засобами фінансування заходів економічного і соціального розвитку, що здійснюються органами влади і управління на відповідній території.

У процесі дослідження було розглянуто основні поняття, категорії, класифікації місцевих бюджетів. Розглянуто статистичні методи, які дозволяють здійснити комплексне дослідження динаміки та структури місцевих бюджетів та його складових, виявлено тенденцію розвитку місцевих бюджетів, та зроблено точковий прогноз доходів та видатків місцевих бюджетів.

У результаті виконання дипломної роботи, з'ясували, що місцевий бюджет має дві складові: доходи та видатки. Доходи місцевих бюджетів - це економічні відносини, які виникають у процесі формування фінансових ресурсів на регіональному рівні, призначених для реалізації функцій та завдань місцевих органів влади. Видатки місцевих бюджетів - це економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованих коштів, що перебувають у розпорядженні відповідних органів влади, та децентралізованих коштів, які є власністю місцевих органів влади.

Встановлено, що основним джерелом надходжень місцевих бюджетів з алишається податок на доходи фізичних осіб, частка якого у структурі доходів в місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів), починаючи з 2010 р., має тенденцію дозрівання. Відбувається підвищення залежності місцевих бюджетів від рішень центральних фінансових органів щодо обсягів

офіційних трансфертів, що свідчить про надмірнуцентралізацію бюджетних коштів.

За допомогою статистичних методів оцінювання місцевих бюджетів України, можна стверджувати, що у 2006-2017 роках спостерігається перевищення видатків над доходами, що й спричинило дефіцит за аналізований період. У 2017 році видатки місцевих бюджетів перевищували доходи на 260,6 млрд. грн., або на 113,6%. Найменша різниця між дохідною та видатковою частиною місцевих бюджетів за період з 2006-2017 р. спостерігалось у 2006 році, та становила 31,9 млрд. грн. Так у 2017 році у порівнянні з 2016р. дохідна частина місцевих бюджетів збільшилась на 58,8 млрд. грн., а видатки за цей період збільшились на 85,1 млрд. грн..

Так, за рахунок аналізу інтенсивності динаміки, ми виявили, що за аналізований період доходи місцевих бюджетів в середньому щорічно збільшувались на 17,5 млрд. грн., або на 18,1% з урахуванням тенденції до рівномірного зростання, а видатки за цей період на 37,7 млрд. грн., або на 18,5%

Проаналізувавши частку доходів та видатків місцевих бюджетів у ВВП, можна констатувати, що у 2017 р. на кожну грн. ВВП, доходи місцевих бюджетів склали 7,7 коп., а видатки 16,4 коп. Частина видатків у ВВП, перевищує доходи у ВВП, більше ніж в 2 рази.

Отримані результати дозволяють виявити структуру та структурні зрушення місцевих бюджетів України, оцінити тенденцію розвитку доходів та видатків місцевих бюджетів, і на цій основі зробити прогноз. Так, за рахунок прогнозування доходів та видатків місцевих бюджетів, можна очікувати, що у 2018р. доходи складатимуть 184,8 млрд. грн., а видатки – 406,0 млрд. грн..

Через місцеві бюджети складаються певні фінансові взаємовідносини органів самоврядування практично з усіма підприємствами, установами, що розташовані на їх території, і населенням даної території у зв'язку з мобілізацією й витрачанням коштів цих бюджетів. Між місцевими

бюджетами різних рівнів, а також між цими бюджетами і державним бюджетом виникають фінансові відносини з приводу перерозподілу фінансових ресурсів для забезпечення ефективного функціонування кожного бюджету.

Тому особливістю місцевих бюджетів є те, що вони відображають певну чітко обмежену частину грошових відносин, які функціонують на окремій території.

Не менш важливою особливістю функціонування місцевих бюджетів є те, що вони забезпечують матеріальну незалежність органів місцевого самоврядування, і безпосередньо їм підпорядковані. Це дає змогу місцевим органам самоврядування бути організаторами цих бюджетних відносин.

Особливістю місцевих бюджетів є і те, що всі їх ланки органічно зв'язані не тільки між собою, а й з установами та підприємствами всіх форм власності, які функціонують на території регіону.

Нагальним завданням для України сьогодні є стимулювання, активізація місцевого самоврядування в пошуку додаткових резервів і залученні альтернативних джерел надходжень до своїх бюджетів. За умови збільшення закріплених за місцевими бюджетами доходів доцільно не тільки знизити суттєве домінування трансфертів над власними фінансовими ресурсами місцевих бюджетів, а й змінити структуру офіційних трансфертів, збільшивши питому вагу так званих незв'язаних субсидій – фінансової допомоги місцевим органам влади з боку державної влади, яка не обумовлюється конкретною метою та завданнями. До того ж, дестимулюючу роль відіграє діючий механізм надання дотацій вирівнювання через втрату адміністративно-територіальними одиницями свого вищого рейтингу за середньодушовими доходами місцевих бюджетів після перерозподілу цих дотацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артус М. Бюджетна система України: навч. Посіб. Для студ. вищ. навч. закладів / Європейський ун-т. – К. : Видавництво Європейського ун-ту, 2007. – 220 с. ISBN 976-364-314-2.
2. Асоціація Українських Банків ///[\[Електронний ресурс\]](http://aub.org.ua). – Режим доступу:<http://aub.org.ua>.
3. Бізнес-рада/[\[Електронний ресурс\]](http://costua.com.budget). – Режим доступу:
<http://costua.com.budget>.
4. Бровкова Е. Г., Продивус И. П. Финансово-кредитная система государства. – К., 1997. ISBN 936-314-416-1.
5. Бюджетна система України: Навч. посібник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл./ С. І. Юрій, И. М. Бескид та ін.. – К. : НЮС, 2000.
6. Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар/ За редакцією О. В. Турчиновичі Ц. Г. Огня. – К.: Парламентське вид-во.
7. Василик О. Д. Теорія фінансів: Підручник. – к.: Ніос, 2000.
8. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, №50-51, ст.. 572) [\[Електронний ресурс\]](http://zakon3.rada.gov.ua). – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua>.
9. Державна служба статистики України - <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Економічний дискусійний клуб ///[\[Електронний ресурс\]](http://edclub.com.ua). – Режим доступу:<http://edclub.com.ua>/analitika/vykonannya-mistcevogo-byudzhetu-u-2015-roci-dohody-i-vydatku.
11. Економічний дискусійний клуб ///[\[Електронний ресурс\]](http://edclub.com.ua). – Режим доступу:<http://edclub.com.ua>/blog/chy-mozhlyvyi-defolt-ukrayiny.
12. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». -С: ФОП Соколик Б.В., 2007. - 72 с.
13. Зверяков М. І. Формування системи індикаторів фінансової стійкості банківської системи [Текст] / М. І. Зверякова, В. В. Коваленко // Фінанси України. – 2012. - № 4. – С. 3 – 12.
14. Зверяков М. І. Банківський капітал: вимоги Базеля III / М. І. Зверяков, В.

В. Коваленко // Фінанси України. – 2011. – № 6. – С. 13-23.

15. Зверяков М.І. Управління фінансовою стійкістю банків: підручник/ М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергеева. – К.: «Центр навчальної літератури», 2016. – 517 с.

16. Клець Л. Є. Бюджетний Менеджмент./ Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 640 с. ISBN 966-364-414-1.

17. Клець. Л.Є. Державний фінансовий контроль бюджетних установв Укрїїні // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dspace.nbu.gov.ua>.

18. Кремень О. І. Фінанси: Навчальний посібник/ О. І. Кремень, В. М. Кремень - К.: Центр учбової літератури, 2012. – ISBN 978-611-01-0348.

19. Лили О. Я. Теоретичні проблеми організації міжбюджетних відносин в Україні / Бюджетна реформа в Україні: проблеми та їх шляхи розв'язання. - К., 2001. - С. 303.

20. Луніна І. Стратегія реформування місцевих бюджетів в Україні // Дзеркало тижня. - 2006. - №6.

18. Лутчин Н. П. Статистика фінансів: Навчальний посібник/ Н. П. Лутчин, А. К. Миронюк. 2-ге вид. випр. і доп. – Львів: Новий світ – 2000, 2006. – 324 с. – с. 141-175

19. Мармазова А.Т. Теорія статистики.: навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2013 – 592с. ISBN 916-314-414-1

20. Монаєнко А. О. Становлення та розвиток міжбюджетних відносин в Україні / Держава та регіони. Серія. Державне управління. - 2008. - № 1. – с. 144-151.

21. Общая теория финансов: Учеб. пособие / Под.ред. Л.А. Дробозиной. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1995.

22. Павлюк К.В. Фінансові ресурси держави. – К.: НЮС, 1998

23. Податкова система України: Підручник / Федосов В.М., Опарін В.М., Пятаченко Г.О. та ін.; За ред. В.М. Федосова. – К.: Либідь, 1994

24. Романенко О.Р., Огородник С.Я., Зязюн М.С. Фінанси: Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – К.: КНЕУ, 1999.

25. Сабанти Б.М. Теорія фінансів: Учеб. Пособие. – М.: Менеджер, 1998. ISBN

966-164-417-1

26. Сало Ш.В. Фінансово-кредитна система України та перспективи її розвитку. – К. Наук. Думка, 1995. ISBN 936-34-414-1

27. Статистика (модульний варіант з програмовою формою контролю знань) Навч. посіб. – К.: Цент учбової літератури, 2012. – 448 с. ISBN978-611-01-0266-7 ISBN 966-334-414-1

28. Суторміна В.М., Федосов В.М., Андрущенко В.А. Держава, податки, бізнес. – К.:Либідь, 1992. ISBN 936-34-414-1

29. Сухарева Л.А. Внутренний фінансовий контроль фінансового контролю на період до 2017 р., схвалена розпорядженням КМУ [№ 158 від 24 трав. 2005р.] і Планом заходів щодо реалізації цієї концепції, затвердженим розпорядженням КМУ: [№ 1347 від 22 жовт. 2008р.]

30. Теорія фінансів: Учбове посіб. / Под ред.. Н.Е. Заяц, М.К. Фисенко. – Мінськ: 1997 ISBN 965-464-414-1.

31. ФІНАНСИ. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни/ О.Р. Романенко, С.Я. Огородник.

32. Фінансова статистика - Шустіков А.А./ 2. СТАТИСТИКА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ; Фінансова статистика – Шустіков А.А./ ecolib.com.ua

33. Юрій М.Ф. – Бюджетний менеджмент / [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://b-ko.com/book_184_glava_16_2.3.5

34. Юрій С.І. Концептуальні засади сутності бюджету. // Фінанси України, 2001, № 10. /19ISBN 966-354-424-1